

Őszentsége XVI. Benedek pápa üzenete a Béke Világnapja alkalmából

2011. január 1.

A vallás szabadsága, a békéhez vezető út

1. Az új év kezdetén jókívánsággal szeretnék eljutni mindenkihez, minden egyes emberhez: derűt és jólétet, de leginkább békét kívánok. Sajnos a most véget ért esztendő is üldözés, diszkrimináció, szörnyű erőszakos cselekmények és vallási türelmetlenségből adódó gonosztettek terhelték.

Gondolataim különösképpen Irak kedves földjére irányulnak, amely a vágyott stabilitás és a megbékélés felé vezető úton még mindig erőszakos cselekmények és merényletek színtere. Emlékezetembe idézem a keresztény közösség által nem régen elszenvedett támadást, főként a bagdadi „Örök Segítség Asszonya” szír-katolikus székesegyház elleni aljas merényletet. Az elmúlt év október 31-én két pap és ötven hívő lelte halálát a szentmise ünneplése közben. Ehhez csatlakozott még az ezt követő napokban néhány további támadás, magánházak ellen is, amely félelmet keltett a keresztény közösségekben, amelynek sok tagja az emigrációt választaná szívesen jobb életkörülmények reményében. Szeretném kifejezésre juttatni, hogy közel érzem magamhoz egész egyházukat, amely érzést kifejezte a püspöki szinódus nem régen lezajlott Közel-Kelettel foglalkozó rendkívüli ülése is. Ez a találkozó bátorítást fogalmazott meg minden iraki és minden közel-keleti katolikus felé, hogy éljék meg közösségüket és továbbra is tegyenek bátran tanúságot hitükről ezekben az országokban.

Megköszönöm azon kormányok munkáját, akik azon fáradoznak, hogy enyhítsék ezen ember-testvéreink szenvedéseit és arra hívom fel a katolikusokat, hogy imádkozzanak hittestvéreikért, akik az erőszaktól és a vallási türelmetlenségtől szenvednek, s legyenek velük szolidárisak. Ennek kapcsán fontosnak éreztem, hogy megosszak mindnyájatokkal néhány gondolatot a vallásszabadságról, amely a békéhez vezető utat jelenti. Fájdalmas ugyanis azt látnunk a világban, hogy a világ egyes tájain valaki nem vallhatja és juttathatja szabadon kifejezésre a vallását, hacsak nem az életét és személyes szabadságát kockáztatva. Más országokban csendesebb, kifinomultabb formái vannak az előítéleteknek és a hívekkel és a vallási szimbólumokkal kapcsolatos szembenállásnak. Jelenleg a keresztények jelentik azt a vallási csoportot, amely a legnagyobb számban szenved el az üldöztetést hite miatt. Sokan vannak, akik nap mint nap sértéseknek vannak kitéve vagy félelemben élnek az igazság keresése miatt, Jézus Krisztusba vetett hitük miatt vagy amiatt, hogy őszinte szívvvel kérik a vallásszabadság elismerését. Ez mind elfogadhatatlan, mivel sértés Isten és az emberi méltóság ellen, ezenfelül fenyegeti a biztonságot és a békét és meggátolja a teljes értelemben vett emberi fejlődést.¹

A vallásszabadságban nyer ugyanis kifejezést az emberi személy sajátos volta, aki ennek megfelelően irányíthatja személyes és közösségi életét Isten felé. A vallásszabadságból érthető meg teljes mértékben az emberi személy identitása, létének értelme és célja. Önkényes módon tagadni vagy korlátozni e szabadságot azt jelenti ezért, hogy az emberi személyről leegyszerűsített képet alkotunk. Ha háttérbe szorítják a vallás közösségi szerepét, akkor a társadalom nem lesz igazságos, mivel nem az emberi személy valódi természetéhez van viszonyítva. Ez pedig *lehetetlenné teszi az egész emberiségre kiterjedő hiteles és tartós béke megvalósulását.*

Arra biztatom ezért a jóakarátú férfiakat és nőket, hogy újult erővel küzdjenek egy olyan világért, amelyben mindenki szabadon megvallhatja vallását vagy hitét, és megélheti Isten iránti szeretetét teljes szívvel, teljes lelkével és teljes elméjével (vö. Mt 22, 37). Ez az érzés ihleti és vezérli *az üzenetet a Béke XLIV. Világnapja alkalmából, amelynek témája A vallásszabadság a békéhez vezető út.*

¹ Vö. XVI. Benedek, *Caritas in veritate* enciklika, 29, 55-57.

Az élethez és a lelki élethez való szent jog

2. *A vallásszabadsághoz fűződő jog az emberi személy méltóságában gyökerezik.*² Az emberi személy tanszcendens természetét nem lehet figyelmen kívül hagyni, vagy elhanyagolni. Isten a férfit és a nőt a maga képére és hasonlatosságára teremtette (vö. Ter 1,27). Ezért minden emberi személynek *szent joga* van a teljes életre a lelki életre vonatkozóan is. Ha nem ismeri fel szellemi létét, ha nem nyílik meg a transzcendencia felé, akkor az emberi személy magába fordul, nem talál válaszokat a szívében rejlő kérdésekre az élet értelmével kapcsolatban, és nem veheti birtokba a szilárd etikai értékeket, sőt nem tapasztalhatja meg az igazi szabadságot sem és így nem építhet igazságos társadalmat.³

A Szentírás, tapasztalatunkkal egybehangzó módon, felfedi az emberi méltóság mélyebb értékét: „Bámulom az eget, kezéd művét, a holdat és a csillagokat, amelyeket te alkottál. Mi az ember, hogy megemlékezel róla, az ember fia, hogy gondot viselsz reá? Majdnem isteni lényvé tetted, dicsőséggel és fönséggel koronáztad. Hatalmat adtál neki kezéd műve fölött, mindent lába alá vetettél” (Zsolt 8, 4-7).

Ha előttünk áll az emberi természet fennkölt valósága, mi is átérezzük a zsolttáros bámulatát. Az ember természete úgy nyilvánul meg, mint nyitottság a Misztériumra, mint képesség arra, hogy alapvető kérdéseket tegyünk fel önmagunkkal és a világmindenség eredetével kapcsolatban, s ez bensőségesen megfelel Isten legmagasztosabb szeretetének, amely minden dolog, minden ember és minden nép kezdete és célja.⁴ A személy transzcendens értelemben vett méltósága a zsidó-keresztény bölcsesség alapvető értéke, de értelme segítségével mindenki felismerheti ezt. E méltóság, ami azt jelenti, hogy az ember képes túllépni saját anyagi létén és az igazságot keresni, egyetemes jóként fogandó fel, amely elkerülhetetlenül szükséges egy olyan társadalom építéséhez, amelynek célja az emberség megvalósítása, az ember beteljesítése. Az emberi méltóság alapvető elemeinek, mint az élethez való jognak és a vallásszabadságnak az elismerése olyan feltétel, amely erkölcsi értelemben feltétele minden társadalmi és jogi berendezkedés legitimitásának.

Vallásszabadság és kölcsönös tisztelet

3. *A vallásszabadság az erkölcsi szabadság alapja.* Valóban, az igazságra és a jóra való nyitottság, az Isten felé való megnyílás, amely az ember természetében rejlik, teljes méltóságot kölcsönöz minden embernek és biztosítja a személyek között a kölcsönös tiszteletet. Ezért, a vallásszabadságot nem csupán úgy kell értelmeznünk, mint a tiltásoktól való mentességet, hanem még ezt megelőzően úgy, mint annak a lehetőségét, hogy döntéseinket az igazságnak megfelelő módon hozhassuk meg.

A szabadság és a tisztelet között felbonthatatlan kapcsolat áll fenn. Valóban, “az erkölcsi törvény az egyes embert és a csoportokat arra kötelezi, hogy a maguk jogainak érvényesítésénél legyenek tekintettel mások jogaira, mások iránt való kötelelességeikre és mindenki közös javára”.⁵

Az olyan szabadság, amely Istennel szemben ellenséges vagy közömbös, végül ellentmond önmagának és nem biztosítja a másik ember teljes tiszteletét. Az olyan akaratnak, amely azt tartja magáról, hogy alapvetően képtelen az igazság és a jó keresésére, nincsen objektív értelme, ami a cselekvést megokolná, csak az, amit a pillanatnyi és múló érdekek diktálnak, és nincsen “identitása”, amelyet őriznie és építeni kellene valóban szabad és tudatos döntések révén. Ezért nem várhatja el a tiszteletet más “akaratok” részéről, amennyiben ezek is el vannak választva létezésük mélyebb értelmétől, és így nem juttathatnak érvényre más “értelmet”, sőt semmilyen “értelmet”. Illúzió csupán, hogy az erkölcsi relativizmusban meglelhetjük a békés együttélés kulcsát – valójában

² Vö. II. Vatikáni Zsinat, *Dignitatis Humanae* (deklaráció a vallásszabadságról), 2.

³ Vö. XVI. Benedek, *Caritas in veritate* enciklika, 78.

⁴ Vö. II. Vatikáni Zsinat, *Nostra aetate* (deklaráció az Egyház és a nem keresztény vallások közötti kapcsolatokról), 1.

⁵ II. Vatikáni Zsinat, *Dignitatis Humanae* (deklaráció a vallásszabadságról), 7.

megosztottság ered belőle és a többi emberi lény méltóságának tagadása. Érthető tehát, hogy az emberi személy egységének kettős dimenziót kell tulajdonítanunk: meg kell különböztetnünk a *vallásos egységet* és a *társas egységet*. Ezzel kapcsolatban elképzelhetetlen, hogy a hívőknek “el kelljen nyomniuk lényük egy részét, hitüket, ahhoz, hogy tevékeny állampolgárok lehessenek. Soha nem szabadna szükségesnek lennie, hogy valaki megtagadja Istent ahhoz, hogy jogait élvezhesse”.⁶

A család a szabadság és a béke iskolája

4. Ha a vallásszabadság a békéhez vezető út, a *vallásos nevelés* a legmegfelelőbb út arra, hogy az eljövendő nemzedékeket hozzászoktassuk: ismerje fel a másik emberben testvérét, akivel együtt kell élnie és együtt kell dolgoznia, hogy mindenki az emberiség egyetlen nagy családjá tagjának érezhesse magát, ahonnan senki sincsen kizárva.

A házasságon, mint egy férfi és egy nő bensőséges egységén és kölcsönösen kiegészítő voltán alapuló család úgy illeszkedik ebbe a kérdéskörbe, mint a gyermekek társadalmi, kulturális, erkölcsi és lelki képzésének és növekedésének első iskolája. A gyermekeknek apjukban és anyjukban kellene megtalálniuk az első tanúkat, akik az igazságra és az istenszeretetre irányozott életet mutatják be a számukra. A szülőknek szabadságot kellene biztosítani rá, hogy kényszerek nélkül és felelősen adhassák tovább hitbeli, értékeket adó, kulturális örökségüket. A család az emberi társadalom alapsejtje, ez az elsődleges helyszíne a harmonikus kapcsolatokra való felkészülésnek, az emberi, nemzeti, nemzetközi együttélés minden területén. Ez az az út, amelyen tudatosan járnunk kell, hogy szilárd és szolidáris társadalmi szövetet építsünk, hogy felkészítsük a fiatalokat felelősségeik elvállalására az életben, egy szabad társadalomban, a megértés és a béke légkörében.

Közös kincs

5. Ki lehet jelenteni, hogy *az emberi személy méltóságában gyökerező alapvető jogok és szabadságok között a vallásszabadságot különleges hely illeti meg*. Amikor a vallásszabadságot elismerik, az emberi személy méltóságának gyökerét tiszteletben tartják és megerősödik a népek ethosza és intézményei. Ellenben ha megtagadják a vallásszabadságot, ha valahol arra törekszenek, hogy meggátoljanak embereket vallásuk vagy hitük megvallásában és az ezek szerint való életvitelben, ott megsértik az emberi méltóságot és veszélybe kerül az igazságosság és a béke, mert ezek azon igaz társadalmi renden alapulnak, amelyet a Legfőbb Igaz és a Legfőbb Jó hozott létre.

A vallásszabadság ebben az értelemben a politikai és a jogi civilizáció vívmánya is. Alapvető javunk: minden személynek lehetősége kell, hogy legyen, hogy szabadon megvallja, kinyilvánítsa, egyénileg vagy közösségekben a saját vallását vagy a saját hitét, úgy nyilvánosan mint privát szférájában, az oktatásban, a gyakorlatban, a publikációkban, az istentiszteletben és a szertartásokban. Nem volna szabad akadályba ütköznie akkor sem senkinek, ha esetleg más valláshoz kíván csatlakozni, vagy egyet sem akar magáénak vallani. Ebben a tekintetben a nemzetközi jogrend emblematisztikus jelentőségű és alapvető hivatkozási pont az egyes államok számára, mivel semmilyen megszorítást nem enged meg a vallásszabadság tekintetében, kivéve a közrend jogos érdekét, amit az igazságosság határoz meg.⁷ A nemzetközi jogrend így a vallási jellegű jogoknak ugyanazt a státust ismeri el, mint az élethez és a személyi szabadsághoz való jognak, s ez is bizonyítja, hogy ezek is hozzátartoznak az emberi jogoknak a *lényegi magjához*, azokhoz az egyetemes és természetes jogokhoz, amit az emberi jogalkotás soha nem tagadhat meg.

A vallásszabadság nem kizárólagosan a hívőké, hanem a föld minden népe teljes családjának közös kincse. Kikerülhetetlen alkotóeleme minden jogállamnak: nem lehet megtagadni anélkül, hogy ezzel egyidejűleg ne szenvedne csorbát minden alapvető jog és szabadság, mivel a vallásszabadság ezeknek a szintézise és csúcса. A vallásszabadság “a lakmuszpapír, amely megmutatja, tiszteletben tartják-e az összes többi emberi jogot”.⁸ Minthogy a leginkább emberi

⁶ XVI. Benedek, *Beszéd az Egyesült Nemzetek Szervezetének közgyűlésén* (2008. április 18.)

⁷ Vö. II. Vatikáni Zsinat, *Dignitatis humanae* (deklaráció a vallásszabadságról), 2.

⁸ II. János Pál, *Beszéd az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESz) Parlamenti Közgyűlésén* (2003. október 10.), 1; AAS 96 (2004), 111.

képességek gyakorlását segíti elő, megteremti az előfeltételeket ahhoz a *sokoldalú fejlődéshez*, amely az emberi személy teljességére vonatkozik, annak egységében és minden dimenziójában.⁹

A vallás nyilvános dimenziója

6. *A vallásszabadság, minden más szabadsághoz hasonlóan, noha a személyes szférában mozog, a többi emberrel való kapcsolatban nyilvánul meg. Az olyan szabadság, amelyben nincsen kapcsolat, nem teljes szabadság. A vallásszabadság sem merül ki az egyéni dimenzióban, hanem a közösségben és a társadalomban válik valóra, a személy társas lény voltának és a vallás nyilvános természetének megfelelően.*

Az emberi kapcsolatok a vallásszabadság fontos összetevőjét jelentik, s ez arra indítja a hívők közösségét, hogy gyakorolja a szolidaritást a közjó érdekében. Ebben a közösségi dimenzióban minden személy egyedi és megismételhetetlen marad és ugyanakkor így teljesedik ki és valósítja meg önmagát teljes mértékben.

Tagadhatatlan az a hozzájárulás, amit a vallási közösségek adnak a társadalmaknak. Sok olyan karitatív és kulturális intézmény létezik, amelyek tanúsítják a hívők konstruktív jelenlétét a társadalmi életben. Még fontosabb ennél is az az etikai segítség, amit a vallás a politika terén nyújthat. Ezt nem volna szabad a perifériára szorítani vagy megtiltani, hanem úgy kellene felfogni, mint értékes hozzájárulást a közjó előmozdítása érdekében. Ebben az összefüggésben meg kell említenünk a kultúra vallási dimenzióját, amelyet évszázadok tanúsítanak a vallás társadalmi és főként etikai hozadékaként. Ez a dimenzió semmiképpen nem jelenti azok megkülönböztetését, akik nem osztoznak a hitben, hanem inkább erősíti a társadalmi összetartozást, integrációt és szolidaritást.

A vallásszabadság, mint a szabadság és a civilizáció ereje; eszközként történő használatának veszélyei

7. *A vallásszabadság eszközként való használata olyan rejtett érdekek álcázása érdekében, mint például a fennálló rend felforgatása, erőforrások megszerzése vagy a hatalom megtartása egy bizonyos csoport részéről, hatalmas károkat okozhat a társadalomnak. A fanatizmust, a fundamentalizmust, az emberi méltósággal szemben áló gyakorlatokat nem lehet sohasem igazolni, s még kevésbé lehet, ha ezeket a vallás nevében követik el. Egy vallás gyakorlását nem lehet eszközként felhasználni és nem lehet erővel senkire rákényszeríteni. Arra van tehát szükség, hogy az államok és az emberek különböző közösségei ne felejtkezzenek el róla, hogy a vallásszabadság az igazság keresésének feltétele és az igazságot nem lehet senkire sem erőszakkal rákényszeríteni, csak "az igazság saját erejével".¹⁰ Ebben az értelemben a vallás a civil és politikai társadalomban pozitív és javaslattevő erőt képvisel.*

Hogyan lehetne tagadni a nagy vallások hozzájárulását a civilizáció fejlődéséhez? Isten őszinte keresése az emberi méltóság nagyobb tiszteletére vezetett. A keresztény közösségek, értékeik és alapelveik kincsestárával komolyan hozzájárultak ahhoz, hogy az emberek és a népek ráébredjenek önműn identitásukra és méltóságukra, meghódítsák a demokratikus intézményeket és megszilárdítsák az emberi jogokat és kötelelességeket.

A keresztények ma is, ebben a globalizált világban, nem csak arra kaptak meghívást, hogy civil, gazdasági és politikai értelemben felelős elkötelezettséggel ténykedjenek, hanem arra is, hogy szeretetük és hitük tanúságtétele révén fáradtságos és magasztos módon járuljanak hozzá az igazságosság, a teljesértékű emberi fejlődés és az emberi társadalmak igaz berendezkedése eléréséhez. A vallás kizárása a közéletből megfosztja a társadalmat egy olyan fontos területtől, mely a transzcendencia felé nyitja meg az embert. Enélkül az elemi tapasztalat nélkül igen nehéz a társadalmakat egyetemes etikai elvek irányába vezetni és nehéz lesz olyan nemzeti és nemzetközi berendezkedést kialakítani, amelyekben az alapvető jogokat és szabadságokat teljes körűen

⁹ Vö. XVI. Benedek, *Caritas in veritate* enciklika, 11.

¹⁰ Vö. II. Vatikáni Zsinat, *Dignitatis humanae* (deklaráció vallásszabadságról), 1.

elismerik és meg is valósítják, ahogyan ezt célul tűzte ki 1948-ban az *Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata*, noha e célok még nem valósultak meg és viták övezik.

*Az igazságosság és a civilizáció kérdése:
a fundamentalizmus és a hívőkkel szembeni ellenségesség
veszélybe sodorja az államok pozitívan laikus voltát*

8. Ugyanazzal az elszántsággal, amellyel elítélik a vallási fanatizmus és fundamentalizmus minden formáját, szembe kell szállni mindazokkal az ellenséges magatartásokkal is, amelyek korlátozzák a hívők nyilvános szerepét a civil és a politikai életben.

Nem feledkezhetünk meg róla, hogy *a vallási fundamentalizmus és a laicizmus, egymás tükörképé-
ként egyaránt a jogos pluralizmusnak és a laicizmus alapelvének a szélsőséges elutasításai*. Való-
ban: mindkettő abszolutizál egy-egy részleges, redukált látásmódot az emberi személlyel kapcsolat-
ban. Az első a vallás integralizmus formáit részesíti előnyben, a másik a racionalizmuséit. *Az olyan
társadalom, amely erőszakkal kényszeríti vagy éppen ellenkezőleg, tiltja a vallást, igazságtalan az
emberi személlyel és Istennel szemben, de saját magával szemben is. Isten a szeretet tervével hívja
magához az emberiséget, amely a személy teljességére vonatkozik természetes és spirituális értelem-
ben is, megkívánja, hogy e tervhez ki-ki szabadon és felelősen, teljes szívvel és teljes lényével
csatlakozzon, úgy egyéni, mint közösségi szinten*. Tehát a társadalom is, úgy, mint a személy és
annak alkotó dimenzióinak kifejeződése, úgy kell, hogy éljen és szerveződjön, hogy ez lehetőséget
biztosítson a transzcendenciára való megnyílásra. Éppen ezért, egy adott társadalom törvényei és
intézményei nem alakíthatók úgy, hogy ezek ne vennék tudomásul az állampolgárok vallásos
dimenzióját, vagy ezt teljesen figyelmen kívül hagynák. A törvényeknek és intézményeknek – olyan
állampolgárok demokratikus alkotó munkáján keresztül, akik tudatában vannak magasztos
hivatásuknak – az emberi személyhez kell igazodniuk, hogy segíthessék őt vallásos dimenziója
kiteljesítésében. Mivel pedig ez nem az állam terméke, az állam nem is manipulálhatja, hanem
inkább elismeréssel és tisztelettel kell felé fordulnia.

A jogrend minden, nemzeti és nemzetközi szintjén egyaránt, amennyiben ez megengedi vagy
eltűri a vallásos vagy vallásellenes fanatizmust, ellentmond saját hivatásának, amelynek lényege,
hogy védelmezi és előmozdítja az igazságosságot és minden egyes ember jogait. Ezek a valóságok
nem lehetnek a törvényhozó vagy a többség önkényének kiszolgáltatva, mivel, ahogyan erre már
Cicero is rámutatott, az igazságosság több, mint a törvény előállításának és alkalmazásának pusztá
aktusa. Abban áll, hogy *mindenkinek elismeri a méltóságát*,¹¹ és ez, a vallás lényege szerint garantált
és megélt szabadsága híján csorbát szenved és sérül, ki van szolgáltatva annak a veszélynek, hogy a
bálványoknak, az abszolútnak kikáltott viszonylagos javaknak esik áldozatul. Ez pedig azt a
veszélyt hordozza magában a társadalmak szempontjából, hogy politikai és ideológiai totalitárius
rendszernek lehetnek alávetve, amelyek túlhangsúlyozzák a közhatalmat, miközben visszaszo-
rítják vagy kényszerrel befolyásolják (mintha vetélytársai volnának) a lelkiismereti, a gondolati és a
vallásszabadságot.

Párbeszéd a civil és a vallási intézmények között

9. A hiteles vallásosság által kifejezésre juttatott alapelvek és értékek gazdagságot jelentenek a
népek és *ethoszuk* számára. Ezek közvetlenül szólítják meg a férfiak és nők lelkiismeretét és
értelmét, hordozzák az erkölcsi megtérés imperatívuszát, motivációt adnak az erények gyakorlására
és arra, hogy szeretettel közelítsünk egymás felé a testvériség jegyében, mint az emberiség egyetlen
nagy családjának a tagjai.¹²

¹¹ Vö. Cicero, *De inventione*, II, 160.

¹² Vö. XVI. Benedek, *Beszéd az Egyesült Királyság más vallásainak képviselőihez* (2010. szeptember 17.);
L'Osservatore Romano (2010. szeptember 18.), 12.o.

Az állami intézmények laicitásának tiszteletben tartása mellett a vallás közéleti dimenzióját mindig el kell ismerni. E célból alapvető *az egészséges párbeszéd a civil és a vallási intézmények között* az emberi személy teljes értelemben vett fejlődése és a társadalom harmóniája szempontjából.

Szeretemben és igazságban élni

10. A globalizált világban, amelyben a társadalom is egyre inkább többnemzetiségű és többvallású, a nagy világvallások az emberiség családja számára az egység és a béke alkotói lehetnek. A vallási meggyőződések és a közjó racionális keresése alapján, e vallások követőinek az a hivatása, hogy felelősen éljék meg elkötelezettségüket a vallásszabadság kontextusában. A különféle vallási kultúrákban, miközben el kell vetni mindazt, ami a férfi és a nő méltósága ellen van, meg kell viszont becsülni mindazt, ami pozitív a civil együttélés szempontjából.

Az a nyilvánosság, amelyet a nemzetközi közösség biztosít a vallások számára, hogy megjelenítsék javaslataikat egy "jobb életre", lehetővé teszi, hogy az igaznak és a jónak a közös mércéje kerüljön előtérbe, s vele együtt az erkölcsi egyetértés is, amelyek alapvetőek az igazságos és békés együttélés szempontjából. A közösségeikben viselt szerepüknél, befolyásuknál és tekintélyüknél fogva a nagy világvallások vezetői az elsők, akiknek feladata a kölcsönös tiszteletadás és a párbeszéd.

A keresztényeket Istenbe, Jézus Krisztus Atyjába vetett közös hitük buzdítja arra, hogy testvérként éljenek, akik az Egyházban találkoznak és közreműködnek egy olyan világ építésében, amelyben az emberek és a népek "nem ártnak, s nem pusztítanak [...], mert a föld úgy tele lesz az Úr ismeretével, mint ahogy betöltik a vizek a tengert." (Iz 11,9).

A párbeszéd, mint közös keresés

11. Az Egyház számára a különböző vallások követőivel folytatott párbeszéd fontos eszköz arra, hogy együttműködjön minden vallásos közösséggel a közjó érdekében. Az Egyház maga semmit nem vet el, ami igaz és szent az egyes vallásokban. "Őszinte tisztelettel szemléli ezeket az élet- és magatartásformákat, tanításokat és erkölcsi parancsolatokat, melyek sokban különböznek attól, amit ő maga hisz és tanít, mégis nem ritkán tükrözik annak az Igazságnak sugarát, aki megvilágosít minden embert".¹³

Az ajánlott út nem a vallási relativizmus vagy szinkretizmus útja. Az Egyház ugyanis "hirdetni is kell Krisztust, aki "az út, az igazság és az élet" (Jn 14,6), akiben az emberek megtalálják a vallásos élet teljességét, s akiben Isten mindeneket kiengesztelt önmagával".¹⁴ Ez ugyanakkor nem zárja ki a párbeszédet és az igazság közös keresését az élet különböző területein, hiszen az Aquinói Szent Tamás által gyakran használt kifejezés szerint "minden igazság, bárki mondja is ki, a Szentlélektől származik".¹⁵

2011-ben lesz a 25. évfordulója a békéért tartott világ-imanapnak, amelyet 1986-ban Assisibe hívott egybe Tiszteletreméltó II. János Pál pápa. Ez alkalommal a nagy világvallások vezetői tanúságot tettek róla, hogy a vallás az egység és a béke alkotó tényezője, s nem a megosztottságé és a konfliktusé. E tapasztalat emlékezte okot ad a reményre egy olyan jövő iránt, amikor minden hívó átérzi, és megvalósítja hiteles módon az igazságosságot és a békét.

Erkölcsi igazság a politikában és a diplomáciában

12. A politikának és a diplomáciának tekintetüket a nagy világvallások erkölcsi és lelki gazdagságára kellene fordítania, hogy elismerjék és kifejezzék az igazságot, az egyetemes elveket és értékeket, amelyeket nem lehet megtagadni anélkül, hogy ezzel megtagadnánk az emberi személy méltóságát. De mit jelent a gyakorlatban az erkölcsi igazság elősegítése a politika és a diplomácia világában? Azt jelenti, hogy felelős módon cselekszünk, a tények objektív és teljes ismerete

¹³ II. Vatikáni Zsinat, *Nostra aetate* (deklaráció az Egyház és a nem keresztény vallások kapcsolatáról), 2.

¹⁴ Uo.

¹⁵ *Super evangelium Joannis*, I,3.

alapján; lebontjuk azokat a politikai ideológiákat, amelyek szembehelyezkednek az igazsággal és az emberi méltósággal, és a béke, a fejlődés és az emberi jogok ürügyével álságos értékeket mozdítanak elő; folyamatos elkötelezettséget vállalunk, hogy a pozitív jog a természetjog alapján álljon.¹⁶ Mindez szükséges és egybevág az emberi személy értékének és méltóságának tiszteletben tartásával, amint ezt megállapította az *Egyesült Nemzetek Szövetségének Chartája* 1945-ben, amely felsorolja az alapvető egyetemes erkölcsi értékeket és alapelveket a törvények, az intézmények, az emberi együttélést szabályozó rendszerek szempontjából, nemzeti és nemzetközi szinten.

Túllépni a gyűlöleten és az előítéleten

13. A történelem tanulságai ellenére és azon államok a nemzetközi, világszintű és helyi szervezetek, nem kormányzati szervek és minden jóindulatú férfi és nő elkötelezettsége ellenére, akik nap mint nap fáradoznak az alapvető jogok és szabadságok védelmében, a világban még ma is történik vallási alapon üldözés, megkülönböztetés, erőszakos és intoleráns cselekmény. Különösképpen Ázsiában és Afrikában a vallási kisebbségek az áldozatai ezeknek, akiket meggátolnak benne, hogy szabadon megvallhassák vagy megváltoztassák vallásukat, s ezt megfélemlítéssel, alapvető jogaik és szabadságaik semmibe vételével, javaiktól való megfosztással érik el, sőt, eljutnak a személyes szabadság vagy akár az élet elvételéig is.

Vannak emellett – mint már mondtam – a vallással szembeni ellenségességnek kifinomultabb formái is, amelyek a nyugati országokban olykor a történelemnek vagy azoknak a vallási szimbólumoknak megtagadásában jut kifejezésre, amelyekben az állampolgárok többségének identitása és kultúrája tükröződik. Ezek gyakorta gyűlöletet és előítéletet szítanak, és nem egyeztethetők össze a pluralizmus és az intézmények laikus voltának derűs és kiegyensúlyozott felfogásával, arról nem is beszélve, hogy az újabb nemzedékek emiatt esetleg nem tudnak kapcsolatba lépni saját országuk értékes szellemi örökségével.

A vallás védelme a vallási közösségek jogainak és szabadságainak védelmén keresztül érvényesül. A nagy világvallások vezetői és a nemzetek felelős irányítói ezért erősítsék meg elkötelezettségüket a vallás szabadságának védelmezésére és előmozdítására, különösképpen a vallási kisebbségek védelmében, amelyek nem jelentenek fenyegető veszélyt a többség identitására nézve, hanem, éppen ellenkezőleg, alkalmat nyújtanak a párbeszédre és a kölcsönös kulturális gazdagodásra. Az ő védelmezésük ideális módja annak, miként lehet megerősíteni a jóindulat, nyitottság és kölcsönös szellemét, amelyek segítségével megvédhetők az alapvető jogok és szabadságok a világ minden területén és régiójában.

A vallásszabadság a világban

14. Azokhoz a keresztény közösségekhez fordulok most, amelyek üldöztetést, megkülönböztetést, erőszakos és intoleráns cselekményeket szenvednek el, főként Ázsiában, Afrikában, a Közel-Keleten és főképpen a Szentföldön, Isten e kiválasztott és áldott helyén. Miközben ismét kifejezem irántuk atyai szeretetemet és biztosítom őket imáimról, azt kérem minden felelős vezetőtől, hogy sürgősen lépjen fel, hogy véget vessen minden visszaélésnek a keresztényekkel szemben, akik az adott régióban laknak. Bár ne vesztenék el Krisztus tanítványai a jelen viszontagságok közepette lelki erejüket, hiszen *az Evangéliumról tanúságot tenni ma is az ellentmondás jele és mindig is az lesz.*

Elmélkedjünk szívünkben Urunk, Jézus szavain: “Boldogok, akik szomorúak, mert majd megvigasztalják őket [...] Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot, mert majd eltelnek vele [...] Boldogok vagytok, ha miattam gyaláznak és üldöznek benneteket és hazudozva minden rosszat rátok fognak énmiattam. Örüljete és ujjongjatok, mert nagy lesz a mennyben a jutalmatok!” (Mt 5, 4-12). Újítsuk meg tehát “azt az ígéretet, amelyet a Miatyánkban adunk a türelemre és a megbocsátásra, amit úgy kérünk Istentől, hogy magunk szabjuk meg a feltételét és mértékét a remélt irgalom-

¹⁶ Vö. XVI. Benedek, *Beszéd Ciprus világi vezetőihez és diplomáciai testületéhez* (2010. június 5.); *L'Osservatore Romano* (2010. június 6.), 8.o.; Nemzetközi Teológiai Bizottság, *Az egyetemes etika kutatása: új szempontok a természet törvény alapján*, Città del Vaticano 2009.

nak, hiszen így imádkozunk: ‘Bocsásd meg meg a mi vétkeinket, *miképpen* mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek’ (Mt 6,12)”.¹⁷ Az erőszakot nem lehet erőszakkal legyőzni. Fájdalmunk kiáltását mindig kísérje a hit, a remény és Isten szeretetéről tett tanúság. Kifejezem kívánságomat, hogy Nyugaton, főképpen Európában legyen vége az ellenségességnek és előítéleteknek a keresztényekkel szemben amiatt, hogy életüket következetesen az Evangéliumban megfogalmazott értékek és alapelvek szeretnék alakítani. Európa békéljen meg inkább saját keresztény gyökereivel, amelyek alapvetőek a földrész szerepének megértéséhez, amelyet betöltött, betölt és be szeretne tölteni a jövőben is a történelemben. Így tapasztalhatja meg az igazságot, az egyetértést és a békét, ha őszinte párbeszédet folytat minden néppel.

A vallásszabadság a békéhez vezető út

15. A világnak szüksége van Istenre. Szüksége van olyan etikai és szellemi értékekre, amelyek egyetemesek és mindenki osztozik bennük, és a vallás értékes hozzájárulással szolgálhat ezek keresésében, hogy igazságos és békés társadalmi rend alakuljon ki csakúgy a nemzetek, mind a nemzetközi közösség szintjén.

A béke Isten ajándéka, s ugyanakkor megvalósításra váró terv is, amely soha nem teljesül be tökéletesen. Az Istennel megbékélt társadalom közelebb áll a békéhez, amely nem csupán a háborúskodás hiánya, nem pusztán a katonai vagy a gazdasági hatalom erőfölényéből adódik, s még kevésbé a csalárd ravaszkodás vagy ügyes manipulációk gyümölcse. A béke minden egyes ember és minden nép megtisztulása, kulturális, erkölcsi és szellemi felemelkedése folyamatának az eredménye, amelynek során az ember méltóságát teljes mértékben tiszteletben tartják. Felhívok mindenkit, aki békeszerző kíván lenni, főként a fiatalokat, hogy hallgassák meg a benső hangot, hogy Istenben találják meg a hiteles szabadság elnyerésének szilárd hivatkozási pontját és azt a kimeríthetetlen erőt, amely képes a világot új szellemben kormányozni, nem ismételvén meg a múlt hibáit. Ahogy Isten szolgálja, VI. Pál tanítja, akinek bölcsességének és távolbalátásának köszönhető a Béke Világnapjának létrehívása: “Elsősorban arra van szükség, hogy a békét más fegyverekkel lássuk el, mint amelyekkel ölnek és irtják az emberiséget. Főként azokra az erkölcsi fegyverekre van szükség, amelyek erőt és megbecsülést kölcsönöznek a nemzetközi jognak, elsőként a szerződések megtartásának fegyverét”.¹⁸ A vallásszabadság a béke hiteles fegyvere, *történelmi és prófétai hivatással rendelkezik.* A vallásszabadság ugyanis az emberi személy legmélyebb tulajdonságait és energiáit érinti meg és hasznosítja, amelyek révén meg lehet változtatni, jobbra lehet tenni a világot. Ennek révén lehetséges reményt táplálni az igazságos és békés jövő iránt, még a súlyos igazságtalanságok és az anyagi és erkölcsi nyomorúság láttán is. Kívánom, hogy minden ember és minden társadalom megtapasztalhassa minden szinten és a Föld minden sarkában a *vallásszabadságot, a békéhez vezető utat!*

Vatikánváros, 2010. december 8.

XVI. Benedek pápa

¹⁷ VI. Pál, *Üzenet a Béke Világnapjára*, 1976: AAS 67 (1975), 671.

¹⁸ Uo., 668.o.